

**КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ГЕОГРАФІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ**

Кафедра метеорології та кліматології

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
“МЕТОДОЛОГІЯ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ З ОСНОВАМИ
ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ”**

для студентів другого (магістерського) рівня вищої
галузь знань Е - Природничі науки, математика та статистика
спеціальність Е4 - Науки про Землю
освітньої програми “Метеорологія”

Вид дисципліни – обов’язкова

Форма навчання – денна

Навчальний рік – 2025/2026

Семестр – 2

Кількість кредитів ЄКТС – 3

Мова викладання, навчання та оцінювання –
українська

Форма підсумкового контролю – іспит

Викладачі: професор Сидоренко Лідія Іванівна;
доцент Харченко Олеся Степанівна;
професор Бондаренко Едуард Леонідович

Пролонговано: на 2025/26 н. р. _____ (_____) “__” _____ 2025 р.;
на 2026/27 н. р. _____ (_____) “__” _____ 2026 р.;

Розробники:

Сидоренко Лідія Іванівна, професор кафедри філософії та методології, доктор філософських наук, професор.

Харченко Олеся Степанівна, доцент кафедри інтелектуальної власності, кандидат юридичних наук, доцент.

Бондаренко Едуард Леонідович, професор кафедри геодезії та картографії, доктор географічних наук, професор.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Зав.кафедри метеорології та кліматології

 Сергій ШИЖКО

Протокол №1 від 25 серпня 2025

Схвалено науково - методичною комісією географічного факультету
Протокол № 7 від «28» серпня 2025 року

Голова науково-методичної комісії

Наталія КОРОГОДА

ВСТУП

1. Мета навчальної дисципліни – розширити у студентів базові знання з методології та організації наукових досліджень, основ інтелектуальної власності у галузі метеорології з набуттям ними нових компетентностей, в тому числі і для виконання випускної кваліфікаційної роботи магістра.

2. Попередні вимоги до опанування або вибору навчальної дисципліни: наявність освітнього ступеня бакалавра, успішне опанування дисциплін 1 семестру навчання в магістратурі.

3. Анотація навчальної дисципліни:

Програма навчальної дисципліни складається з таких змістових частин:

1. Загальні питання методології та організації наукових досліджень.
2. Основи інтелектуальної власності.
3. Організація проведення наукового дослідження у галузі гідрології та інтегрованого управління водними ресурсами.

4. Основні завдання навчальної дисципліни:

- розширити знання, уміння та навички проведення наукових досліджень у галузі метеорології шляхом формування нових загальних і предметних компетентностей;
- удосконалити вміння виокремлювати актуальні напрями наукових досліджень у зазначеній галузі та формулювання основних обов'язкових структурних елементів випускної науково-дослідницької роботи;
- виробити навички проведення аналізу різномірних інформаційних джерел, нормативно-правових документів тощо, необхідних для проведення наукових досліджень;
- сформувати вміння застосовувати системний підхід при вивченні основних теоретичних положень курсу.

Дисципліна спрямована на досягнення таких компетентностей випускника:

ЗК2. Вміння виявляти, ставити, вирішувати проблеми.

ЗК6. Здатність до абстрактного мислення, пошуку, аналізу та синтезу.

ЗК7. Здатність розробляти та управляти проектами.

ЗК8. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні

ЗК9. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК10. Здатність працювати в команді.

ЗК12. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ФК3. Розуміння планети як єдиної системи, найважливіших проблем її будови та розвитку.

ФК4. Володіння сучасними методами досліджень, які використовуються у виробничих та науково-дослідницьких організаціях при вивченні Землі, її геосфер та їхніх компонентів.

5. Результати навчання за дисципліною:

Результат навчання (1. знати; 2. вміти; 3. комунікація; 4. автономність та відповідальність)		Форми (та/або методи і технології) викладання і навчання	Методи оцінювання та пороговий критерій оцінювання (за необхідності)	Відсоток у підсумковій оцінці з дисципліни
Код	Результат навчання			
1.1.	Головну мету та функції науки; можливості їх застосування у процесі виконання науково- дослідних робіт у галузі гідрології та інтегрованого управління водними ресурсами.	лекції	письмова контрольна робота	15
1.2.	Існуючу (сучасну) ситуацію в галузі гідрології щодо можливостей проведення актуальних та затребуваних наукових досліджень у ній; особливості права інтелектуальної власності на виконані роботи.	лекції		
1.3.	Основні наукові праці та досягнення вітчизняних учених у галузі гідрології, що формують сучасний стан науки в даній сфері.	лекції	письмова контрольна робота	15
1.4.	Шляхи та перспективи розвитку наукових досліджень у гідрології.	лекції		
2.1.	Формулювати мету, основні завдання на проведення наукового дослідження.	семінари	виступ на семінарах	10
2.2.	Проводити аналіз різномірних джерел для одержання повної, точної та достовірної інформації для проведення наукових досліджень.	семінари	виступ на семінарах	
2.3.	Представляти сучасну ситуацію в галузі гідрології у зв'язку з впровадженням нових технологій проведення науково-дослідних робіт.	семінари	виступ на семінарах	10
2.4.	Залучати найсучасніший інструментарій для вирішення поставлених задач та використовувати системний підхід при вивченні Основних теоретичних положень курсу.	семінари	виступ на семінарах	
3.1.	Демонстрація знань, умінь і навичок.	консультація	іспит	40
4.1.	Самостійна аналітична задача.	лекції, консультації впродовж семестру	захист виконаної домашньої роботи	10

6. Співвідношення результатів вивчення дисципліни з програмними результатами навчання.

Програмні результати навчання	Результати навчання (за кодами)									
	1.1	1.2	1.3	1.4	2.1	2.2	2.3	2.4	3.1	4.1
ПРН02. Застосовувати свої знання для визначення і вирішення проблемних питань і прийняття обґрунтованих рішень в науках про Землю.						+	+	+	+	+
ПРН05. Планувати і здійснювати наукові експерименти, писати наукові роботи за фахом.	+	+	+	+					+	
ПРН07. Знати сучасні методи дослідження Землі та її геосфер і вміти їх застосовувати у виробничій та науково-дослідницькій діяльності.	+	+	+	+					+	+
ПРН10. Демонструвати здатність до адаптації та дії в новій ситуації, пов'язаній з роботою за фахом, вміння генерувати нові ідеї в області наук про Землю.					+	+	+	+	+	+
ПРН14. Вміння проводити наукові дослідження у галузі метеорології та використовувати метеорологічні дані для дослідження зміни клімату.		+	+							
ПРН19. Вміння застосовувати стандартні та сучасні методи метеорологічних досліджень.		+		+		+	+			
ПРН20. Знання та вміння застосовувати спеціалізовані бази даних та спеціалізоване програмне забезпечення для вирішення фахових завдань.				+	+					

7. Схема формування оцінки.

Схема формування оцінки: рівень досягнення всіх запланованих результатів навчання визначається за результатами написання письмових контрольних робіт та під час виступів на семінарах.

Питома вага результатів навчання у підсумковій оцінці за умови її опанування на належному рівні така:

1. результати навчання – **1 (знання РН 1.1-1.4)** – до 30%;
2. результати навчання – **2 (вміння РН 2.1-2.4)** - до 20%;
3. результати навчання – **3 (комунікація РН 3.1)** - до 40%;
4. результати навчання – **4 (автономність та відповідальність РН 4.1)** - до 10%

7.1. Форми та організація оцінювання:

У курсі передбачено **3 змістовні частини**. Заняття проводяться у вигляді лекцій та семінарських занять. Завершується дисципліна – **іспитом**.

Упродовж семестру, після завершення відповідних тем, проводяться тематичні письмові контрольні роботи із відкритими питаннями.

У Змістовна частина 1 (ЗЧ1) входять теми 1 - 3, у Змістовна частина 2 (ЗЧ2) – теми 4 – 6, у Змістовна частина 3 (ЗЧ3) – теми 7 – 8. Обов'язковим для іспиту є написання контрольних робіт за ЗЧ, мати виступи на семінарах.

Оцінювання за формами контролю:

	341		342		343	
	Min – 12 балів	Max – 20 балів	Min – 12 бал	Max – 20 балів	Min – 12 балів	Max – 20 балів
Усна відповідь	„1” x 1 = 1	„1” x 1 = 1	„1” x 1 = 1	„1” x 1 = 1	„1” x 1 = 1	„1” x 1 = 1
Семінар	„1” x 2 = 2	„3” x 2 = 6	„1” x 2 = 2	„3” x 2 = 6	„1” x 2 = 2	„3” x 2 = 6
контрольна робота 1	„9” x 1 = 9	„13” x 1 = 13				
контрольна робота 2			„9” x 1 = 9	„13” x 1 = 13		
контрольна робота 3					„9” x 1 = 9	„13” x 1 = 13
„3” – мінімальна/максимальна оцінку, яку може отримати студент.						
¹ – мінімальна/максимальна залікова кількість робіт чи завдань.						
* – усі контрольні роботи (КР) мають розрахунково-аналітичний характер.						

Для студентів, які набрали сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум* – 36 балів для одержання допуску до іспиту обов’язковою умовою є написання рефератів на недостатньо засвоєні теми.

Підсумкове оцінювання у формі іспиту: максимальна кількість балів на іспиті - 40 балів, мінімальна кількість балів, які додаються до семестрових – 24 бали (60% *максимальної кількості балів, відведених на іспит*).

Студенти, які набрали впродовж семестру сумарно меншу кількість балів ніж *критично-розрахунковий мінімум* – 20 балів до складання іспиту не допускаються. Рекомендований мінімум для допуску до іспиту – 36 балів.

При простому розрахунку отримаємо:

	Змістовна частина 1	Змістовна частина 2	Змістовна частина 2	Іспит	Підсумкова оцінка
Мінімум	12	12	12	24	60
Максимум	20	20	20	40	100

Загалом, формування оцінки спирається на «Положення про організацію освітнього процесу у Київському національному університеті імені Тараса Шевченка», введеного в дію наказом № 170-32 від 11 квітня 2022 року.

7.2 Шкала відповідності оцінок

Відмінно / Excellent	90-100
Добре / Good	75-89
Задовільно / Satisfactory	60-74
Незадовільно / Fail	0-59

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН ЛЕКЦІЙ, СЕМІНАРІВ ТА ІНШИХ ФОРМ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ.

№ лекції	Тема лекції	Кількість годин		
		Лекції	Сем.	Сам.
Змістовна частина 1 “Загальні питання методології та організації наукових досліджень”.				
1	Наука та наукова діяльність у сучасному світі: теоретичні та методологічні принципи науки; види та ознаки наукового дослідження; методологія і методи наукових досліджень; організація наукової діяльності в Україні.	2	2	8

2	Технологія проведення наукових досліджень: загальна характеристика процесів наукового дослідження; формулювання теми наукового дослідження та визначення робочої гіпотези; визначення мети, завдань, об'єкта й предмета дослідження; виконання теоретичних і прикладних наукових досліджень; оформлення звіту про виконану науково-дослідну роботу.	2	2	8
3	Інформаційне забезпечення проведення наукових досліджень: види та пошук необхідної інформації; бібліографічний апарат; робота над написанням наукових робіт.	2	1	8
контрольна робота 1				

Змістовна частина 2 “Основи інтелектуальної власності”.				
4	Поняття та види права інтелектуальної власності: вітчизняна нормативно-правова регламентація права інтелектуальної власності; співвідношення права інтелектуальної власності з правом власності; види права інтелектуальної власності; система державної охорони права інтелектуальної власності	2	2	8
5	Авторське право та суміжні права: поняття авторського права; джерела авторського права; об’єкти та суб’єкти авторського права; зміст авторського права; строк дії авторського права; суміжні права.	2	2	8
6	Право промислової власності. Засоби індивідуалізації учасників цивільного обороту, товарів і послуг як об’єкт права інтелектуальної власності. Нетрадиційні об’єкти права інтелектуальної власності. Договори щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.	2	1	8
<i>контрольна робота 2</i>				
Змістовна частина 3 “Організація проведення наукового дослідження у галузі гідрології та інтегрованого управління водними ресурсами”.				
7	Особливості організації та проведення наукових досліджень у сфері гідрології: можливості застосування функцій науки у процесі виконання науково-дослідних робіт у гідрології; спеціальні методи наукових досліджень.	1	2	8
8	Основні сучасні наукові досягнення вітчизняних учених та перспективні напрями наукових досліджень у галузі гідрології та інтегрованого управління водними ресурсами.	1	2	6
<i>контрольна робота 3</i>				
ВСЬОГО		14	14	62

Загальний обсяг **90** год., в тому числі: лекцій – **14** год., семінарських занять – **14** год. самостійної роботи – **62** год.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна.

1. Аксютіна А. В. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / А. В. Аксютіна, О. В. Нестерцова-Собакар, В. В. Тропін [та ін.]; За заг. ред. О. В. Нестерцової-Собакар. – Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. – 140 с.
2. Афанасьєв А. Основи наукових досліджень: навч. посібник / Харківський національний економічний ун-т. – Х. : ХНЕУ, 2005. – 96 с.
3. Бондаренко Е. Л. Методичні рекомендації до виконання та підготовки до захисту випускних кваліфікаційних робіт магістра / Е. Л. Бондаренко, Л. М. Даценко, І. О. Підлісецька. – К., 2019. – 40 с.
4. Бондаренко Е. Л. Методологічні особливості картографування природно-заповідного фонду України засобами інтерактивних карт (на прикладі Полтавської області) / Е. Л. Бондаренко, М. О. Кирилюк // Проблеми безперервної географічної освіти і картографії. – 2020. – № 31. – С. 6–14. <http://periodicals.karazin.ua/pbgok/article/view/16184>
DOI: <https://doi.org/10.26565/2075-1893-2020-31-01>
5. Дахно І. І. Право інтелектуальної власності: навч. посібник, вид. 2-ге / І. І. Дахно. – К. : ЦНЛ, 2006. – 278 с.
6. Добронравова І. С. Філософія та методологія науки. Підручник для університетів / І. С. Добронравова, Л. І. Сидоренко. К.: ВПЦ «Київський університет», 2008. – 223 с.
7. Основи методології та організації наукових досліджень: навч. посіб. для студентів, курсантів, аспірантів і ад'юнктів / за ред. А. Є. Конверського. – К.: Центр учбової літератури, 2010. – 352 с.
8. Право інтелектуальної власності. Академічний курс : Підручник для студентів вищих навч. закладів / За ред. О. П. Орлюк, О. Д. Святоцького. – К. : Концерн Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. – 696 с.
9. Цехмістрова Г. С. Основи наукових досліджень: навч. посіб. / Г. С. Цехмістрова. – К.: Вид. дім “Слово”, 2003. – 240 с.
10. Шейко, В. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник / В. М. Шейко, Н. М. Кушнарєнко. – 5-те вид., стер. – К.: Знання, 2006. – 307 с.
11. Bondarenko E. Geoeological Atlas of the Nature Reserve Fund of Ukraine as a Geoinformation System: a Methodological Approach to Content Development / E. Bondarenko, M. Kyryliuk // Geoinformatics 2021: Theoretical and Applied Aspects. – Volume 2021. – P. 1–5.
<https://www.earthdoc.org/content/papers/10.3997/2214-4609.20215521032> DOI:
<https://doi.org/10.3997/2214-4609.20215521032>

Додаткова.

12. Грищенко І. Основи наукових досліджень: Навч. посібник / І. Грищенко. – К. : Вид-во КНТЕУ, 2001. – 185 с.
13. ДСТУ 8302:2015. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. – Видання офіційне. – К.: ДП “УкрНДНЦ”, 2016. – 16 с.
14. ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис: загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1–2003, ІДТ). – Видання офіційне. – К.: Держспоживстандарт України, 2007. – 124 с. – (Система стандартів з інформації, бібліотечної і видавничої справи).
15. Закон України “Про наукову і науково-технічну діяльність” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1977-12>.
16. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посіб. / О. В. Крушельницька. – К.: Кондор, 2006. – 206 с.
17. Романчиков В. І. Основи наукових досліджень / В. І. Романчиков. – К.: Центр учбової літератури, 2007. – 254 с.